

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
Протокол № _____ від _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри культурології
Протокол № 1 від «10» серпня 2023 р.

Ірина **Ірина МАЙДАНЮК**

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант програми
к. пед. н., доц.

Валентина **Валентина СТРИЛЕЦЬ**

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант програми
к. філол. н., доц.

Наталія **Наталія ОЛЬХОВСЬКА**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ, ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА»**

Спеціальність:

035 – Філологія

035.041 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»); 035.043 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)»

Освітня програма:

«Англійська мова та друга іноземна»;
«Німецька мова та друга іноземна»

Факультет:

Гуманітарно-педагогічний

Розробник:

Сидоренко Ірина Григорівна, доцент кафедри культурології, кандидат філософських наук

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни «Етнокультурологія, етика та естетика»

Освітній ступінь, галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Спеціальність	035 Філологія	
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)	
Освітня програма	Англійська мова та друга іноземна Німецька мова та друга іноземна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	118	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	-
Форма контролю	<i>залік</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Повний термін навчання	Скорочений термін навчання
Рік підготовки (курс)	II	
Семестр	III	
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>75 год.</i>	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>3 год.</i>	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета дисципліни – покращення гуманітарної підготовки студентів, забезпечення орієнтації студента в культурологічній науковій проблематиці, надання уявлення про системність етнокультурного аналізу, поглиблення навичок культурологічного аналізу етнічних культур, ознайомлення студентів з основними тенденціями та формами етнокультурного розвитку українського народу від найдавніших часів до сучасності; сприяння формуванню знань та компетенцій на основі засвоєння основ культурологічної проблематики; ознайомлення студентів з основами такого різновиду філософського знаннями, як етика та естетика, які становлять фундамент гуманітарного знання та відіграють основоположну роль у формуванні світоглядних засад особистості й у виборі стратегії життєвої практики.

Завдання навчальної дисципліни:

- 1) аналіз наукової проблематики сучасних етнологічних, етнокультурних досліджень,
- 2) ознайомлення з науковим інструментарієм культурологічного аналізу етносів та традиційних суспільств,
- 3) формування сучасних гуманітарних уявлень про поліцентричність культур, становлення унікальних етнокультур в контексті загальносвітового цивілізаційного процесу;
- 4) надання студентам необхідного рівня знань про сутність та функції моралі, закономірності морального відношення людини до дійсності;
- 5) сприяння усвідомленню значимості моралі та естетичних категорій як фундаментального контрольно-регулятивного механізму суспільного життя;
- 6) формування уяви про необхідність культивування естетичних цінностей як основоположної умови розкриття сутнісних потенцій людського в людині;
- 7) спонукання до розвитку чуттєвості як опозиції байдужості; вироблення здатності критичного судження смаку та застосування етичного інструментарію для діагностики як суспільної так і власної моральної практики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- історичне різноманіття етнокультур, роль етнічного фактору в еволюції світової культури, особливості етнічної самосвідомості, сутність етнічної ідентичності;
- світоглядні засади культурного буття людини
- докази національної самобутності українського народу, його традиції, звичаї, обряди і т.ін.;
- місце і роль України у світовій культурі;
- сфери практичного застосування етнокультурології;
- способи збереження і передачі соціокультурного досвіду;
- основні етапи історичного розвитку етики, типологію основних етичних вчень;
- основні теорії походження моралі;
- предмет (історію його становлення та сутність) естетики;
- основні етапи історичного розвитку естетики, типологію основних естетичних вчень;
- поняттєво-категоріальний апарат естетики; видову специфіку мистецтва;
- історичні закономірності розвитку мистецтва.

вміти:

- оцінювати досягнення світової та вітчизняної культури на основі знання історичного контексту їх створення;
- формувати власну думку щодо розмаїття національних культур, зокрема

української і світової, та їх цінностей;

- самостійно орієнтуватися у розмаїтті художніх шкіл та напрямів, основних засобах вираження, притаманних тому чи іншому різновиду та жанру мистецтва;
- виробляти активну позицію в утвердженні гуманістичних ідей, високих моральних і етичних засад у суспільному житті;
- застосовувати теоретичні знання, здобуті в процесі вивчення навчальної дисципліни, до аналізу та вирішення проблемних ситуацій моральної практики;
- розрізняти значимі та псевдокультурні цінності сучасного світу;
- формувати власну позицію щодо амбівалентних проблем сучасного мистецтва;
- розрізняти значимі та псевдокультурні цінності сучасної художньої практики.

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної та заочної форм навчання:

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи етнокulturології

Тема 1. Етнокulturологія як навчальна дисципліна. Основні поняття

Тема 2. Українська етнічна культура

Змістовний модуль 2. Українська художня культура

Тема 3. Українське музичне і театральне мистецтво

Тема 4. Українська архітектура та образотворче мистецтво

Тема 5. Українська література

Змістовний модуль 3. Етика

Тема 6. Предмет і завдання етики. Типологія етичних учень.

Змістовний модуль 4. Естетика

Тема 7. Предмет та методологія естетики. Категорії та поняття класичної естетики.

Тема 8. Естетика та питання художньої творчості. Естетична сутність мистецтва.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижн і	усяо го	у тому числі					усяог о	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	с	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
3 семестр														
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи етнології														
Тема 1. Етнологія як навчальна дисципліна. Основні поняття	1	14	1	3			9	15	2					13
Тема 2. Українська етнічна культура	2-3	16	2	4			10	13						13
Разом – ЗМ 1		29	3	7			19	28	2					26
Змістовий модуль 2. Українська художня культура														
Тема 3. Українське музичне і театральне мистецтво	4-5	15		2	4		9	13						13
Тема 4. Українська архітектура та образотворче мистецтво	6-7	15		2	4		9	13						13
Тема 5. Українська література	8-9	15		2	4		9	13						13
Разом – ЗМ 2		45		6	12		27	39						39
Змістовий модуль 3. Етика														
Тема 6. Предмет і завдання етики. Типологія етичних учень	10-11	15		2	3		10	13						13
Разом – ЗМ 3		15		2	3		10	13						13
Змістовий модуль 4. Естетика														
Тема 7. Предмет та методологія естетики. Категорії та поняття класичної естетики.	12-13	15		2	4		9	13						13
Тема 8. Естетика та питання художньої творчості. Естетична сутність мистецтва	14-15	16		2	4		10	13						13
Разом – ЗМ 4		31		4	8		19	26						26
Усього годин		110		15	30		75	120	2					104

4. Теми семінарських занять. Згідно з програмою не передбачено

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи етнокulturології		
1	Основні поняття етнокulturології. Історико-регіональна характеристика культури	3
2	Українська народна матеріальна культура	2
3	Українська народна духовна культура	2
	Разом – ЗМ 1	7
Змістовий модуль 2. Українська художня культура		
4	Становлення і розвиток українського професійного музичного мистецтва	2
5	Становлення і розвиток українського професійного театрального мистецтва	2
6	Становлення і розвиток української архітектури	2
7	Становлення і розвиток українського образотворчого мистецтва	2
8	Сучасний стан української літератури	2
9	Народні мотиви в кінематографі	2
	Разом ЗМ 2	12
Змістовий модуль 3. Етика		
10	Типологія етичних учень	1
11	Сутність моралі. Прикладна етика	3
	Разом ЗМ 3	3
Змістовий модуль 3. Естетика		
12	Становлення естетичної свідомості. Естетичні категорії	2
13	Естетика та питання художньої творчості	2
14	Проблема самовизначення мистецтва	2
15	Поєднання естетичного та етичного в творі мистецтва	2
	Разом ЗМ 4	8
Разом		30

6. Теми лабораторних занять. Згідно з програмою не передбачено

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Конспектування праць видатних філософів та культурологів	9
2	Написання есею	10
3	Рецензування творів кіномистецтва	9
4	Аналіз першоджерел з історії культури, філософії, етики	10

5	Підготовка тез на науково-практичну конференцію	10
6	Підготовка до віртуальної відеоконференції	9
7	Підготовка доповіді	9
8	Підготовка групового проєкту	9
	Разом	75

8. Контрольні питання, комплекти тестових завдань

Контрольні питання

1. Розкрийте сутність понять «етнос», «нація», «культура», «цивілізація».
2. Розкрийте сутність понять «традиційна культура» та «традиційне суспільство».
3. Розкрийте співвіднесення понять „культура” та „цивілізація”.
4. Розкрийте сутність поняття „осьовий час” (К. Ясперс).
5. Розкрийте сутність аполонівського та діонісійського типів культури.
6. Глобальні проблеми сучасності та завдання культури.
7. Регіональна характеристика культур (антиномії „Захід-Схід” за М. Вебером).
8. Типи світосприйняття та культурні практики.
9. Назвіть основні риси модернізації та поясніть їх зміст.
10. Міфологія. Загальна характеристика. Особливості вірувань в архаїчних культурах.
11. Специфіка архаїчного світогляду та світовідношення (міф, табу, ритуал).
12. Ранні форми релігії (тотемізм, анімізм, магія, фетишизм).
13. Таксономія (перелік типів міфів) за Дж. Шопфліном.
14. Релігія, міфологія та культури слов'янського язичництва.
15. Система календарних обрядів слов'ян-язичників.
16. Обряди родинного циклу.
17. Релігія та суспільство: буддизм.
18. Релігія та суспільство: іудаїзм.
19. Релігія та суспільство: християнство.
20. Релігія та суспільство: іслам.
21. Іслам: стереотипи та дійсність.
22. Культурні регіони: Австралія та Полінезія.
23. Культурні регіони: Африка.
24. Культурні регіони: феномен Сходу.
25. Культурні регіони: Месоамерика.
26. Розкрийте сутність поняття «місто». Розвиток українських міст у XIX ст.: Київ, Харків, Одеса, Львів, Луганськ.
27. Поняття "Середні віки", культурна періодизація західноєвропейського середньовіччя.
28. Культура Середньовічної Європи: архітектурні стилі.
29. Культура Середньовічної Європи: розкрийте зміст поняття „куртуазна культура”.
30. Культура Середньовічної Європи: літературні жанри.
31. Періоди розвитку естетичної думки.
32. Основні естетичні поняття та категорії: ідеал, естетичний смак.
33. Основні естетичні поняття та категорії: гармонія, міра, прекрасне, потворне.
34. Основні естетичні поняття та категорії: піднесене та нице.
35. Основні естетичні поняття та категорії: трагічне та комічне.
36. Поняття «метемпсихоз», «катарсис», «калокагатія».
37. Мистецтво у ранніх формах культури.

38. Античне мистецтво: Греція, Рим.
39. Художні стилі і напрямки мистецтва XIX сторіччя.
40. Художні стилі і напрямки мистецтва XX-XXI сторіч.
41. Розкрийте сутність понять «етика», «мораль», «моральність».
42. Теорії походження моралі.
43. Доморальні форми регуляції людської поведінки: табу, таліон.
44. Стадії формулювання золотого правила моралі.
45. Поняття емпіричної та метафізичної етик.
46. Різновиди етики: гедонізм, епікуреїзм, стоїцизм, утилітаризм.
47. Розкрийте сутність понять «свобода» та «відповідальність».
48. Види прикладної етики.
49. Професійна етика перекладача.
50. Проблеми біоетики.

ПАКЕТ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (зразок)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОКР Бакалавр Напрямок підготовки	Кафедра культурології	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ з дисципліни Етнокультурологія, етика та естетика	Затверджую зав. кафедри культурології <hr/> д.філос.н. Ірина Майданюк
Спеціальність			
Екзаменаційні питання			

1. Розкрийте сутність понять «етнос», «нація», «культура», «цивілізація».
2. Періоди розвитку естетичної думки.

Тестові завдання різних типів

1. З якими процесами пов'язаний кінець традиційного суспільства в Східній Європі?
  - а) розпад імперій, зростання націоналізмів, творення національних держав
  - б) колективізація, Голодомор, Голокост
  - в) воно не скінчилося і зберігається до сьогодення
  - г) впровадження загальної середньої освіти
2. Яке поняття походить від латинського терміну, що означає „*держава, яка зосереджена в місті*”?
3. Створений певним суспільством «життєвий світ», який суспільство вбудовує в природне оточення, називається:
  - а) наука
  - б) мистецтво
  - в) культура
  - г) філософія
4. Використання національних мов європейських народів у високих контекстах розпочинається від доби...
5. Хто з вчених, досліджуючи етнічні спільноти, розробляє метод космопсихологосу?
6. Історично першим типом суспільної свідомості, способом раціонального осягнення світу є:
  - а) релігія;
  - б) фольклор;
  - в) раціональні знання;
  - г) міф.
7. Характерною ознакою загальноєвропейського художнього стилю, що формується від другої половини XII ст., є панування ліній, вертикалізм композицій, деталізація та підпорядкованість елементів логіці цілого. Назвіть цей стиль.
8. Що таке етика?
  - а) грецьке слово, що означає моральність

- б) правила поведінки
- в) наука про мораль і моральність
- г) наука про розвиток чуттєвої культури людини

9. Який із названих термінів позначає предмет вивчення етики як науки?:

- а) mos
- б) moralis
- в) moralitas
- г) ressentiment

10. На чю думку мораль є не чим іншим, як результатом еволюції інстинктів стадних тварин? (Впишіть відповідь у бланку)

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Пояснювально-ілюстративний, елементи тренувального методу; форми організації навчання: аналіз текстів, робота в «малих групах», творчо-дослідницькі завдання.

1. Практичні заняття з елементами дискусії.
2. Перехресне опитування.
3. Тестові завдання.
4. Презентації.
5. Перевірка самостійної роботи та доповіді за темами .

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Усне опитування, практичні завдання, дискусії, завдання для проміжного і підсумкового контролю.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 01.05.2023 р. № 404)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{НР}$ (до 70 балів): $R_{дис} = R_{НР} + R_{ат}$.

12. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма.
2. ЕНК на платформі MOODLE.
3. Підручники та навчальні посібники.
4. Засоби проміжного і підсумкового контролю (комплекти завдань для модульних контрольних робіт, для підсумкового контролю).
5. Інформаційні ресурси інтернету.

13. Рекомендована література

1. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах) О. О. Рафальський (керівник авторського колективу), Я. С. Калакура, В. П. Коцур, М. Ф. Юрій (науковий редактор). Київ: ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Книга 1. – 432 с.
2. Гай-Нижник П. Українська національна ідея: соборні чинники та визначальні засади. Трансформація української національної ідеї. К.: Наш формат, 2019. С. 143–171.
3. Данилюк І. Етнокультурна психологія. Історія та сучасність : монографія / Іван Данилюк, Антон Курапов, Ілья Ягіяєв. К.: АртЕк, 2019. 432 с. Данилюк Етнокультурна психологія. Історія та сучасність : монографія / Іван Данилюк, Антон Курапов, Ілья Ягіяєв. К.: АртЕк, 2019. 432 с.
4. Естетика мистецтва: навч. посібник / укл. Л. Б. Мартиненко, О. В. Гончарова. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 272 с.
5. Етика бізнесу: навчальний посібник – К. : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 332с.
6. Етика та естетика: Навчальний посібник / За ред. В.Л.Петрушенко. – Львів: Видавництво “Новий світ – 2000”, 2020. – 304 с.
7. Етика та естетика: навчальний посібник для семінарських занять та самостійної роботи студентів фармацевтичних факультетів / І. Г. Утюж, Н. В. Спиця, М. О. Мегрелішвілі. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 81 с.
8. Етнокультурологія : навчально-методичний посібник для підготовки студентів за спеціальністю 034 Культурологія / І. В. Гурова, С. А. Хрипко. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 262 с.
9. Етнокультурологія: навчально-методичний посібник для підготовки студентів за спеціальністю 034 – Культурологія / І. В. Гурова, С. А. Хрипко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. – 262 с.
10. Ізборник. Історія України ІХ-ХVІІІ ст. Першоджерела та інтерпретації. URL : <http://izbornyk.org.ua>
11. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Експедиції. Торгівля. Утопії / за ред. Умберто Еко; пер. з італійської О.В. Сминтини, С.А. Кулініч... – Харків: фоліо, 2020. - 700 с.
12. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “Культурологія” для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання / Укл.: Г. А. Сигида. – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2020. – 82 с.
13. Культурологія: Підручник. Одеса: Університет Ушинського, 2023. – 433 с.
14. Логіка, етика й естетика : словник основних понять і термінів / укл. О. В. Шарін. - Миколаїв : МНАУ, 2019. - 52 с.
15. Людина і культура / за ред. Д. Шевчука. - Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019. - 224 с.
16. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
17. Татенко В. О. Соціальна психологія націєтворення: суб'єктно- вчинковий підхід : монографія / В. О. Татенко ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 140 с.

18. Тетарчук І.В., Дяків Т.Є. Етика та естетика. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Вид-тво ЦУЛ, 2022. – 316 с.